

Hemşirelik Öğrencilerinin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi

Determining Nursing Students' Attitudes Towards Evidence-Based Nursing

ÖZNR BAŞDAŞ*

HARUN ÖZBEY**

ÖZ

Amaç: Araştırma, hemşirelik bölümü öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

Yöntem: Entegre müfredat programı ile eğitim veren bir sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören 516 hemşirelik bölümü öğrencisi ile yapılmıştır. Veriler Öğrenci Tanıtıcı Formu ve Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ) kullanılarak anket yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamasının 20.95 ± 1.66 olduğu, %82.8'inin kadın, %38.8'inin dördüncü sınıfta öğrenim gördüğü ve %42.6'sının genel akademik ortalamasının 2.50-3.00 arasında olduğu saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ puan ortalamasının yüksek düzeyde (60.70 ± 8.02) olduğu belirlenmiştir. Cinsiyeti kadın, 20 yaş ve altı, birinci ve ikinci sınıfta öğrenim gören, genel akademik ortalaması üç ve üstü olan ve hemşirelikte kanıta dayalı uygulamaya gereksinim olduğunu düşünen hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$).

Sonuç: Hemşirelik lisans programlarında kanıta dayalı hemşireliğin gerekliliği benimsenilerek bu bakış açısıyla nitelikli hemşirelerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Kanıta dayalı uygulamalar ve kanıta dayalı hemşirelik ilgili konuların hemşirelik müfredat programlarında daha fazla yer verilmesi ve bu konu ile ilgili araştırmaların artırılması önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, kanıta dayalı hemşirelik, kanıta dayalı uygulama, tutum.

ABSTRACT

Aim: This descriptive study aimed to evaluate the attitudes of nursing students towards evidence-based nursing.

Methods: The study comprised 516 nursing students studying at a faculty of health sciences that provides education through an integrated curriculum. The data were collected using the "Student Information Form" and "Evidence-Based Nursing Questionnaire" (EBNQ). In the analysis of the data, number, percentage, Mann-Whitney U, and Kruskal-Wallis tests were used.

Results: The average age of the nursing students was 20.95 ± 1.66 , 82.8% were female, 38.8% were in the fourth year, and 42.6% of the students had an academic grade point average of 2.50-3.00. The mean score of the nursing students was found to be high (60.70 ± 8.02). It was found that nursing students whose gender is female, aged 20 and under, who are in first and second years, whose grade point average is three and above, and who think that evidence-based practice is needed in nursing, had higher scores on the EBNQ ($p < 0.05$).

Conclusion: In nursing undergraduate programs, qualified nurses need to be trained with this perspective by adopting evidence-based nursing practices. Evidence-based practices and evidence-based, nursing-related topics should be included more in nursing curricula, and researches related to this subject should be increased.

Keywords: Nursing student, evidence-based nursing, evidence-based practice, attitude.

* Ö Başdaş, Dr. Öğr. Üyesi
Erciyes Üniversitesi, Kayseri
e-posta: oznurbasdas2@gmail.com

** H Özbey, Araş. Gör.
Erciyes Üniversitesi, Kayseri
Yazışma Adresi / Address for Correspondence:
Harun Özbey, Araş. Gör.
Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Melikgazi / Kayseri
Tel: 0 544 655 94 61
e-posta: ozbeyharun@yahoo.com

G ünümüzde bilginin yönetimi, sağlık bakım gereksinimi ve tercihlerinin değişmesi, yaşam süresinin uzaması gibi nedenler kanıta dayalı uygulamaların kullanılmasını zorunlu kılmıştır.⁽¹⁾ Kanıta dayalı uygulama (KDU); var olan en güncel bilgiye ulaşılması, klinikte değerlendirme yapılırken hasta gereksinimlerinin göz önünde bulundurulması, bakımın niteliğinin artırılması, hastanede kalış süresinin ve hasta bakım maliyetinin azaltulmasını sağlayan sorun çözme yaklaşımıdır.⁽²⁾ Kanıta Dayalı Hemşirelik (KDH) ise, hastalara en iyi bakımı verebilmek için verilen kararlarda hasta tercihlerini göz önünde bulundurarak bilimsel yöntemler ile elde edilmiş kanıtların hemşirelik uygulamalarında kullanılmasıdır. KDH, bakımı geliştirmeye yönelik yapılan araştırmalar ile klinikte uygulanan geleneksel hemşirelik uygulamaları arasında oluşan boşluk nedeniyle ortaya çıkmıştır.⁽³⁾ KDH ile dünyada ve ülkemizde yapılan çalışmalardan elde edilen kanıtlar bakım ortamına taşınabilir. Böylelikle hemşirelik bakım kalitesinin artırılması, klinik sonuçlarda fark yaratılması, hemşirelik bakımının standartize edilmesi, hastanede yatış sürelerinin kısaltılması ve bakım maliyetinin azaltulması olası olabilecektir.⁽⁴⁾

Uluslararası düzeyde hemşirelikte kanıta dayalı uygulamaları kullanmaya karşı güçlü bir istek olmasına karşın hemşirelik uygulamalarında kanıt kullanımının yeterli olmadığı bilinmektedir.^(5,6) Hemşirelerin, araştırma değerlendirme becerilerinin eksikliği, araştırmaları tartışacak akademik ortamdan izole olmaları, değişime karşı olan direnç, araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde olanakların yetersizliği, hemşirelerin araştırma okuyacak zamanlarının olmaması ve hemşirelikte deneysel çalışmaların az olması gibi engellerle karşılaşmaları bildirilmektedir.⁽⁷⁾ Yılmaz&Gürler (2017) yaptıkları çalışmada, hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalara karşı inançlarının yüksek, ancak bilgi düzeylerinin düşük olduğunu ve belirsizlik ile karşı karşıya kaldıklarında formal kaynaklar yerine informal kaynaklara başvurduklarını belirtmektedir.⁽⁸⁾ Yapılan çalışmalarda, hemşirelerin KDU kullanımına ilişkin bilgi ve beceri eksikliklerinin olması, KDU'yu zamanlı/sürelili olarak algılamaları, iş yükü olarak görmeleri ve hastalar için az yarar sağladığını düşünmelerinin hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaları bakıma yansıtamamalarına neden olduğu belirlenmiştir.^(2,8,9,10)

Hemşirelerin KDU'yu bakıma yansıtılabilmeleri için hemşirelerin bilimsel toplantılara katılımlarının desteklenmesi, bilimsel faaliyetlerde aktif rol almaları, mesleki yayınların sonuçlarını takip edebilmeleri için teşvik edilmeleri, hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi ve KDH dersinin hemşirelik müfredatlarına eklenmesi ile sağlanabilir.⁽¹¹⁾ Ülkemizde hemşirelik lisans ve lisansüstü eğitim programlarında KDH dersleri çoğunlukla ya seçmeli ya da araştırma dersi içeriğine ek olarak verilmektedir.⁽¹²⁾ KDU'nun hemşirelik eğitim müfredatına entegre edilmesi ve klinik uygulamalarda öğrencilere rol modeli olunması, hemşirelik öğrencilerinin KDH konusunda özgüvenlerinin artmasını ve meslek yaşamında kanıta dayalı uygulamaları daha sık kullanmalarını sağlayabilir. KDH'nın hemşirelik uygulamalarına yansıtılması için öncelikle hemşirelik

öğrencilerinin bilimsel araştırmalara eleştirel gözle bakma becerilerinin geliştirilmesine ve bilimsel bilgiyi hemşirelik uygulamalarında kullanma kültürünün oluşturulmasına gereksinim vardır.⁽¹²⁾ Bununla birlikte, yapılan araştırmalarda, KDU'nun hemşirelik uygulamalarına yansıtılmasında uygulayıcıların tutum ve algılarının da önemli olduğu belirtilmiştir.⁽¹³⁾ Araştırma sonuçlarının kullanımını etkileyen bireysel özellikleri inceleyen iki sistematik derlemede, araştırma kullanımını etkileyen en önemli bireysel özelliğin "araştırmaya karşı tutum" olduğu gösterilmiştir.^(14,15) Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Şekli ve Amacı

Bu araştırma, hemşirelik bölümü öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Bahar döneminde entegre müfredat programı ile eğitim veren bir sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümü öğrencileri (N=1074) oluşturmuştur. Bu fakültede müfredat programı sağlıklı yaşam, sağlık durumunda bozulma, karmaşık sağlık sorunları ve internlik modülleri ile yürütülmektedir. Eğitim-öğretim döneminin ilk üç yılı anatomi, fizyoloji, histoloji, tanı, tedavi, hemşirelik bakımı gibi konular modüllerde entegre bir şekilde klinik ve uygulamalı olarak verilmektedir. Son yıl ise öğrenciler daha çok uygulama ağırlıklı olan internlik modüllerini (pediatri, dâhiliye, cerrahi, kadın-doğum, ruh sağlığı ve halk sağlığı) almaktadır. Müfredatta KDH ile ilgili ayrı bir modül bulunmayıp, birinci sınıftan itibaren öğrencilerin aldıkları modül konularına KDH uygulamaları entegre edilmektedirler.

Araştırma örnekleme $p=0.5$, $q=0.5$ ve 0.03 örneklem hatası ile 516 öğrenci olarak hesaplanmıştır. Sınıflardan alınacak öğrenci sayıları sınıf mevcutlarına göre tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olup, 214 1. sınıf öğrencisinden 103, 213 2. sınıf öğrencisinden 102, 231 3. sınıf öğrencisinden 111 ve 416 4. sınıf öğrencisinden 200 olmak üzere toplam 516 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler araştırmacılar tarafından literatürden yararlanarak^(7,8,9) hazırlanan ve 16 sorudan oluşan "Öğrenci Tanıtıcı Formu" ve "Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ)" kullanılarak anket yöntemi ile toplanmıştır.

Öğrenci Tanıtıcı Form: Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin (yaş, cinsiyet, sınıf, gelir durumu, mezun olduğu okul, akademik ortalama, günlük internet kullanım süresi, interneti

en sık kullandığı araç, internet kullanım amacı, hemşirelik ile ilgili üye olduğu dergi, literatür taramayı bilme durumu, KDH mesleğe katkısını düşünme durumu) bilgileri içeren 16 sorudan oluşmaktadır.

Kanıtı Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ): Ruzafa-Martinez ve ark. (2011) tarafından geliştirilmiştir.⁽¹⁶⁾ Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Ayhan ve ark. (2015) tarafından yapılmıştır.⁽¹⁷⁾ Ölçek 15 madde ve 3 alt boyuttan oluşmakta (inanç ve beklentiler, uygulama niyeti, duygular) ve ölçek maddelerinin sekizi olumlu (1., 2., 5., 7., 9., 11., 13. ve 14. maddeler) yedisi olumsuz (3., 4, 6., 8., 10., 12. ve 15. maddeler) söylem içermektedir. Ölçeğin değerlendirilmesinde olumsuz maddeler ters çevrilerek kodlanmaktadır. Kesme noktası bulunmayan ölçekten en düşük 15, en yüksek 75 puan alınmaktadır. Ölçekten yüksek puan alınması kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik tutumun olumlu olduğunu göstermektedir. Ölçeğin cronbach alpha katsayısı geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında $\alpha=0.90$,⁽¹⁷⁾ bu çalışmada ise $\alpha=0.88$ olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 22.0 (IBM Corp., Armonk, NY) paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak sayı (n), yüzde (%), ortalama ve standart sapma (SD) kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk testi değerlendirilmiştir. Veriler normal dağılıma uygunluk göstermediğinden ikili bağımsız gruplar arasındaki nicel verilerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Üç ve üç üzeri bağımsız gruplar arasındaki nicel verilerin karşılaştırılmasında ise Kruskal-Wallis testi kullanılmış, anlamlı farklılık gösteren gruplarda ikili karşılaştırmalar Bonferroni düzeltmeli Mann-Whitney U Testi ile yapılmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışmaya başlamadan önce kurum (Sayı: 36587399/302.08.01/E.116236) ve Etik Kurul (No. 2019/83) izinleri alınmıştır. Ölçeğin kullanılması için yazarlardan yazılı ve çalışmaya katılmak isteyen öğrencilerden bilgilendirilmiş onamları yazılı ve sözlü olarak alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma bir sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencileri ile yapılmıştır ve elde edilen veriler öğrencilerin öz bildirimine dayanmaktadır.

Bulgular

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin %54.8'inin 21-23 yaş arasında, %82.8'inin kadın ve %38.8'inin dördüncü sınıfta olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin %90.5'inin gelir düzeyini orta düzey olarak algıladığı, %42.6'sının genel akademik ortalamasının 2.50-3.00 arasında olduğu, %97.5'inin hemşirelik ile ilgili bir dergiye üye olmadığı, %96.6'sının interneti sık kulan-

mada akıllı telefonunu kullandığı, %48.4'ünün interneti eğlence amaçlı kullandığı, belirlenmiştir. Öğrencilerin %52.1'inin literatür taraması yapmayı bilmediği, %95.7'sinin hemşirelikte KDU'ya gereksinim olduğunu düşündüğü, %30.4'ünün kanıtı dayalı hemşireliğin bakımın kalitesini artıracaklarını düşündüğü saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri (n=516)

Özellikler	n	%
Yaş		
20 yaş ve altı	210	40.7
21-23 yaş	283	54.8
24 yaş ve üzeri	23	4.5
Cinsiyet		
Kadın	427	82.8
Erkek	89	17.2
Sınıf		
1. Sınıf	103	20.0
2. Sınıf	102	19.7
3. Sınıf	111	21.5
4. Sınıf	200	38.8
Genel Akademik Ortalama		
2.50 altı	184	35.7
2.50-3.00 arası	220	42.6
3.00 üstü	112	21.7
Algıladığı Gelir Durumu		
Düşük	38	7.4
Orta	467	90.5
Yüksek	11	2.1
İnterneti Sık Kullandığı Araç		
Akıllı Telefon	500	96.9
Kendi/Ev bilgisayar	16	3.1
İnternet Kullanım Amacı		
Ders çalışmak/Araştırma yapmak	52	10.2
Güncel bilgi/haber takip etmek	107	20.7
Eğlenmek (oyun, müzik, film vb.)	250	48.4
Sosyal medya kullanmak	107	20.7
Hemşirelik ile İlgili Bir Dergiye Üye Olma Durumu		
Evet	13	2.5
Hayır	503	97.5
Literatür Taramayı Bilme Durumu		
Evet	247	47.9
Hayır	269	52.1
Hemşirelikte KDU'ya Gereksinim Olduğunu Düşünme Durumu		
Evet	494	95.7
Hayır	22	4.3
Kanıtı Dayalı Hemşireliğin Mesleğe Vereceği Katkı ile İlgili Düşünme Durumu		
Belirtilmemiş	122	23.5
Hemşirelik mesleğine olan güveni artırır	103	20.0
Bakımın kalitesi artar	157	30.4
Profesyonelleşmeyi sağlar	49	9.5
İş doyumunu artırır	14	2.7
Bakımda standardizasyonu sağlar	41	7.9
Klinik hataların en aza indirilmesini sağlar	10	1.9
Yasal dayanak sağlar	20	3.9

Tablo 2. Hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ ve alt ölçekleri puan ortalamaları (n=516)

Ölçekler	Alt ve Üst Değer	Her Bir Ölçek İçin Ortalama Puanlar
		$\bar{X} \pm SS$
Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik İnanç ve Beklentiler	7-35	28.79 \pm 4.04
Kanıta Dayalı Uygulama Niyeti	4-20	15.36 \pm 2.48
Kanıta Dayalı Hemşirelikle İlgili Duygular	4-20	16.55 \pm 2.72
KDHYTÖ Toplam Puan	15-75	60.70 \pm 8.02

Hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ toplam puan ortalamasının 60.70 \pm 8.02, inanç ve beklentiler alt ölçek puan ortalamasının 28.79 \pm 4.04, uygulama niyeti alt ölçek puan ortalamasının

15.36 \pm 2.48, duygular alt ölçek puan ortalamasının ise 16.55 \pm 2.72 olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

KDHYTÖ inanç ve beklentiler, uygulama niyeti, duygular alt ölçekleri ve ölçek toplam puan ortalamalarının 20 yaş ve altı öğrencilerde 21-23 yaş arası öğrencilere göre puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (p<0.05). Kadın hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ uygulama niyeti, duygular alt ölçekleri ve toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0.05). KDHYTÖ uygulama niyeti, duygular alt ölçekleri ve ölçek toplam puan ortalamalarının genel akademik ortalamaları 3.00 üzeri olan öğrencilerde genel akademik ortalaması 2.50 altı ve 2.50-3.00 arası olan öğrencilere göre puan ortalamalarının daha yüksek ve gruplar arası farkın istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır (p<0.05) (Tablo 3).

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ inanç

Tablo 3. Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine göre KDHYTÖ ölçeği ve alt ölçeklerine ait puan ortalamalarının dağılımı (n=516)

Özellikler	İnanç ve Beklentiler Alt Ölçek Puanı	Uygulama Niyeti Alt Ölçek Puanı	Duygular Alt Ölçek Puanı	KDHYTÖ Ölçek Puanı
Yaş				
20 yaş ve altı	29.41 \pm 4.28 ^a	15.60 \pm 2.73 ^a	16.87 \pm 3.04 ^a	61.89 \pm 8.78 ^a
21-23 yaş	28.36 \pm 3.81 ^b	15.10 \pm 2.23 ^b	16.33 \pm 2.48 ^b	59.80 \pm 7.28 ^b
24 yaş ve üzeri	28.43 \pm 4.05 ^{ab}	16.26 \pm 2.64 ^{bc}	16.29 \pm 2.28 ^{ab}	60.95 \pm 8.43 ^{ab}
İstatistiksel Değer	*KW: 19,177 p<0.001	*KW: 10,917 p= 0.004	*KW: 15,197 p<0.001	*KW: 16,241 p<0.001
Cinsiyet				
Kadın	29.02 \pm 3.75	15.58 \pm 2.28	16.75 \pm 2.61	61.35 \pm 7.45
Erkek	27.69 \pm 5.10	14.30 \pm 3.08	15.57 \pm 3.04	57.57 \pm 9.81
İstatistiksel Değer	**Z: -1,838 p= 0.066	**Z: -3,669 p<0.001	**Z: -3,528 p<0.001	**Z: -3,480 p<0.001
Genel Akademik Ortalama				
2.50 altı	28.55 \pm 4.77	14.98 \pm 2.70 ^a	15.95 \pm 3.17 ^a	59.50 \pm 9.30 ^a
2.50-3.00 arası	28.56 \pm 3.67	15.32 \pm 2.38 ^a	16.69 \pm 2.50 ^b	60.58 \pm 7.31 ^a
3.00 üstü	29.63 \pm 3.29	16.03 \pm 2.17 ^b	17.25 \pm 2.07 ^b	62.92 \pm 6.57 ^b
İstatistiksel Değer	*KW: 4,710 p= 0.095	*KW: 10,239 p= 0.006	*KW: 11,762 p= 0.003	*KW: 8,923 p= 0.012
Sınıf				
1. Sınıf	30.00 \pm 4.34 ^a	15.55 \pm 3.06	15.59 \pm 3.46 ^a	62.15 \pm 9.40 ^a
2. Sınıf	28.78 \pm 4.25 ^b	15.43 \pm 2.40	17.06 \pm 2.62 ^a	61.28 \pm 8.12 ^a
3. Sınıf	28.48 \pm 3.79 ^b	15.09 \pm 2.21	16.31 \pm 2.58 ^b	59.90 \pm 7.29 ^b
4. Sınıf	28.34 \pm 3.81 ^b	15.37 \pm 2.34	16.40 \pm 2.38 ^b	60.11 \pm 7.51 ^b
İstatistiksel Değer	*KW: 23,691 p<0.001	*KW: 4,920 p= 0.178	*KW: 13,123 p= 0.004	*KW: 15,295 p= 0.002
Literatür Taramayı Bilme Durumu				
Evet	28.72 \pm 3.63	15.47 \pm 2.34	16.71 \pm 2.30	60.91 \pm 7.10
Hayır	28.85 \pm 4.39	15.25 \pm 2.60	16.40 \pm 3.06	60.50 \pm 8.80
İstatistiksel Değer	**Z: -1,453 p= 0.146	**Z: -0,963 p= 0.335	**Z: -0,041 p= 0.967	**Z: -0,273 p= 0.785
Hemşirelikte KDU'ya İhtiyaç Olduğunu Düşünme Durumu				
Evet	29.08 \pm 3.59	15.45 \pm 2.37	16.67 \pm 2.60	61.21 \pm 7.32
Hayır	22.22 \pm 7.10	13.18 \pm 3.71	13.81 \pm 3.85	49.22 \pm 13.31
İstatistiksel Değer	**Z: -4,890 p<0.001	**Z: -3,100 p= 0.002	**Z: -3,609 p<0.001	**Z: -4,370 p<0.001

* Kruskal-Wallis **Mann-Whitney U *** a, b, c üst simgeleri her bir grupta grup içi farklılığı göstermekte olup aynı harflerin yer aldığı ölçümler benzerdir.

ve beklentiler alt ölçeği puan ortalamalarının 1. sınıf öğrencilerinde 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek ve gruplar arası farkın istatistiksel olarak önemli olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). KDHYTÖ duygular alt ölçeği puan ortalamalarının 2. sınıf öğrencilerinde 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). KDHYTÖ toplam puan ortalamalarının ise 1. ve 2. sınıf öğrencilerinde 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek ve gruplar arası farkın istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Literatür taramayı bilme durumlarına göre hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ alt ölçek ve toplam puan ortalamalarının etkilenmediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Hemşirelikte KDU'ya ihtiyaç olduğunu düşünen hemşirelik öğrencilerinin inanç ve beklentiler, uygulama niyeti ve duygular alt ölçek puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.005$) (Tablo 3).

Tartışma

Kanıta dayalı hemşireliğin uygulamalarda kullanımı verilen bakımın kalitesinin artmasına, hasta bakım sonuçlarının iyileşmesine, bakımın standardizasyonuna, hemşire ve hasta memnuniyetinin artmasına katkı sağlamaktadır.^(17,18) Hemşirelik öğrencilerinin bu konudaki tutumlarının belirlenmesi, KDH'nin klinik uygulamalarda kullanımının artırılmasına yönelik stratejilerin erken dönemde geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle KDH sürecini hızlandıracak ilk adım hemşirelik öğrencilerinin KDH ile ilgili tutumlarının belirlenmesidir.⁽¹⁷⁾ Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ puan ortalamalarının 60.70 ± 8.02 olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Ölçekten alınabilecek toplam puan aralığının 15-75 olduğu düşünülürse, hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ'ye yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmalar da bu bulguyu destekler niteliktedir.^(12, 20, 21) Hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ'ye yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olması; son yıllarda hemşirelik eğitiminde KDU'nun vurgulanması, bilimsel araştırmaların hemşirelik derslerinde kullanılması ve hemşirelik öğrencilerinin bilimsel faaliyetlere katılımlarının teşvik edilmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ'ye yönelik tutumlarını etkileyebilecek çok sayıda etmen bulunmaktadır. Bu etmenlerden biri olan yaşın etkisi değerlendirildiğinde 20 yaş ve altı öğrencilerin ölçek puan ortalamasının 21-23 yaş arası öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Bununla birlikte, 24 yaş ve üstü olan öğrenciler ile diğer yaş gruplarındaki öğrencilerin KDHYTÖ puan ortalamaları arasında herhangi bir fark olmadığı bulunmuştur (Tablo 3). Bu durumun öğrencilerin yaşı ile bağlantılı olarak okuduğu sınıf ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Karaahmetoğlu ve Softa (2018), hemşirelik öğrencilerinin okuduğu sınıfın KDHYTÖ puan ortalamalarını etkilemediği göstermiştir.⁽²⁰⁾ Bu çalışmada ise, farklı olarak birinci ve ikinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin puan ortalamalarının üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Tüm sınıflarda öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ

puanlarının yüksek olması KDHYTÖ konusunda farkındalıklarının iyi olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, üçüncü ve dördüncü sınıftaki hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ puanlarının düşük olması, hemşirelik öğrencilerinin üçüncü ve dördüncü sınıfta klinik uygulamaları daha fazla deneyimlemeleri ve klinik uygulamalarda KDHYTÖ'ye ilişkin uygulamaların sınırlı kalmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmada, KDHYTÖ puan ortalaması ile cinsiyet grupları arasında önemli bir farklılık olduğu, kadın öğrencilerin puan ortalamasının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 3). Yapılan çalışmalar da bu bulguyu desteklemektedir.^(6,15) Bu durumun, kadın öğrencilerin mesleği daha fazla içselleştirmeleri, erkek öğrencilere göre daha meraklı, araştırmacı, sorumluluk sahibi, mesleki teori ve uygulamaları öğrenmeye daha istekli olması ve akademik başarılarının daha yüksek olması nedeniyle olduğu söylenebilir.^(22, 23, 24) Kanıta dayalı uygulamaların kliniklerde hayata geçirilebilmesi ve yeni kanıtlar oluşturulması için tüm hemşirelik öğrencilerinin bu özelliklere sahip olmaları gerekmektedir.

Literatürde hemşirelik öğrencilerinin tarama yeterliliğinin artmasının KDU için temel oluşturacağı vurgulanmaktadır.⁽²⁵⁾ Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin literatür taramayı bilme durumlarına göre KDHYTÖ puan ortalamalarının etkilenmediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Bununla birlikte, hemşirelik öğrencilerinin kanıt düzeylerini belirleyebilmesi ve uygun kanıtları uygulamaya aktarabilmeleri için literatür tarama yeterliliğinin bulunması önemlidir. Bu durum hemşirelik müfredatına KDHYTÖ uygulamalarının entegre edilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca bu çalışmada, genel akademik ortalaması 3.00 üzerinde olan öğrencilerin diğer gruplara göre KDHYTÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 3). Bu bulguya göre akademik ortalaması yüksek olan hemşirelik öğrencilerinin bilgiye ve KDU'ya daha çok önem verdiği söylenebilir. Hemşirelikte KDU'ya ihtiyaç olduğunu düşünen hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ puan ortalamasının daha yüksek olması ($p<0.05$) bu söylemi destekler niteliktedir.

Sonuç

Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Cinsiyeti kadın, 20 yaş ve altı, birinci ve ikinci sınıfta öğrenim gören, genel akademik ortalaması üç ve üstü olan ve hemşirelikte KDU'ya gereksinim olduğunu düşünen hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu doğrultuda, hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının geliştirilmesi için:

- Kanıta dayalı uygulamalar ve kanıta dayalı hemşirelik ilgili konuların hemşirelik müfredat programlarında daha fazla yer verilmesi,
- Birinci sınıftan itibaren tüm ders konularına KDU ve KDHYTÖ'nün entegre edilmesi,
- Öğrencilerin mesleki yayınların sonuçlarına eleştirel gözle

bakabilmeleri için araştırma ve istatistik bilgilerinin geliştirilmesi,

- Hemşirelik öğrencilerinin KDH'ya yönelik tutumlarını belirlemeye ve etkileyen faktörleri incelemeye yönelik geniş örneklemede çalışmaların yapılması ve öğrencilerin tutumlarını geliştirmeye yönelik uygulamalar ile ilgili araştırmaların yürütülmesi önerilebilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı, Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Tarih ve No. 2019/83).	Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the Erciyes University Social and Humanities Ethics Committee (date and number: 2019/83).
Bilgilendirilmiş Onam: Çalışmaya katılan öğrencilerden bilgilendirilmiş onamları yazılı ve sözlü olarak alınmıştır.	Informed Consent: Informed consents of the students participating in the study were obtained orally and in writing.
Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.	Peer-review: Externally peer-reviewed.
Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması olmadığını açıklamıştır.	Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the author.
Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını açıklamıştır.	Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.
© Telif Hakkı 2020 Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Merkezi (SANERC). Logos Tıp Yayıncılık tarafından yayınlanmaktadır.	
© Copyright 2020 by Koç University School of Nursing Semahat Arsel Nursing Education and Research Center (SANERC). This Journal published by Logos Medical Publishing.	

KAYNAKLAR

1. Bayın G, Akbulut Y. Kanıta dayalı yaklaşım ve sağlık politikası. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi. 2012; 1(2), 132-115. https://doi.org/10.1501/Asbd_0000000022
2. Karayağız M ve ark. Öğrencilerin Kanıta Dayalı Hemşirelik Konusundaki Bilgi, Tutum ve Davranışları Ölçeği'nin Türkçe geçerlik güvenilirlik çalışması. Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi. 2015; 2(3): 1-12 <https://doi.org/10.17371/UHD.2015310844>
3. Özer Küçük E, Çakmak S, Kapucu S ve ark. Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2017; 4(2): 1-12.
4. Güneş Ü. Hemşirelikte kanıta dayalı uygulama sürecinin adımları. Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi. 2017; 9: 171-187. <https://doi.org/10.17371/UHD2017.1.0006>
5. Adib-Hajbaghery M. Evidence-based practice: Iranian nurses' perceptions. Worldviews Evid Based Nurs. 2009; 6(2): 93-101. <https://doi.org/10.1111/j.1741-6787.2009.00149.x>
6. Majid, S. ve ark. Adopting evidence based practice in clinical decision making: Nurses' perceptions, knowledge, and barriers. J Med Libr Assoc. 2011; 99(3): 236-229. <https://dx.doi.org/10.3163%2F1536-5050.99.3.010>
7. Dicenso A, Ciliska DK, Guyatt G. Introduction to evidence-based nursing. In A. Dicenso, G. Guyatt, DK. Ciliska (Eds.), Evidence-based nursing: A guide to clinical practice. St. Louis, MO: Elsevier/Mosby. 2015. 40-50.
8. Yılmaz M, Gürler H. Hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaya ilişkin görüşleri. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. 2017; 25(1): 1-12. <https://doi.org/10.17672/fnhhd.12049>
9. Camargo FC, Iwamoto HH, Galvao CM, et al. Competences and barriers for the evidence-based practice in nursing: An integrative review. Rev Bras Enferm. 2018; 71(4): 2030-2038. <https://doi.org/10.1590/0034-7167-2016-0617>
10. Mena-Tudela D, González-Chordá VM, Cervera-Gasch A, et al. Effectiveness of an Evidence-Based Practice educational intervention with second-year nursing students. Rev. Latino-Am. Enfermagem. 2018; 26: e3026
11. Yılmaz M. Hemşirelik bakım hizmetinin kalitesini geliştirme yolu olarak kanıta dayalı uygulama. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2005; 9(1), 41-48.
12. Taş Arslan F, Çelen R. Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi. 2018; 27(2): 99-106.
13. Estabrooks C, Midodzi WK, Cummings GG, Wallin L. Predicting research use in nursing organizations: A multilevel analysis. Nurs Res. 2007; 56(4): 7-23. <https://doi.org/10.1097/01.NNR.0000280647.18806.98>
14. Estabrooks CA, Floyd JA, Scott-Findlay S, O'Leary KA, Gushta M: Individual determinants of research utilization: A systematic review. J Adv Nurs. 2003; 43(5): 506-520. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.2003.02748.x>
15. Squires JE, Estabrooks CA, Gustavsson P, Wallin L. Individual determinants of research utilization by nurses: A systematic review update. IS 2011; 6(1): 1-20. <https://doi.org/10.1186/1748-5908-6-1>
16. Ruzafa-Martinez M, Lopez-Iborra L, Madrigal- Torres M. Attitude towards evidence-based nursing questionnaire: Development and psychometric testing in Spanish community nurses. J Eval Clin Pract 2011; 17(4): 664-670. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2753.2011.01677.x>
17. Ayhan Y, Kocaman G, Bektaş M. Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. 2015; 17(2-3): 21-35.
18. Yurtsever S, Altok M. Kanıta dayalı uygulamalar ve hemşirelik. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2006; 20: 159-166.
19. Merih YD, Potur DC, Esencan TY. Doğum sonu kliniklerinde çalışan ebe ve hemşireler kanıta dayalı uygulamaların neresinde? Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2017; 1: 8-14. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2017.008>
20. Karahmetoğlu GU, Softa HK. Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2018; 21(4): 256-263.
21. Ryan JE. Undergraduate nursing students' attitudes and use of research and evidence-based practice—an integrative literature review. J Clin Nurs. 2016; 25: 1548-1556. <https://doi.org/10.1111/jocn.13229>
22. Egelioglu N, Arslan S, Bakan G. Hemşirelik öğrencilerinin memnuniyet durumlarının akademik başarıları üzerine etkisi. HEMAR-G Derg. 2011; 1: 14-24.
23. Ayyıldız T, Şener KD, Veren F ve ark. Hemşirelik öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen faktörler. ACU Sağlık Bil Derg. 2014; 5(3): 222-228.
24. Çopur EÖ, Kuru N, Seyman ÇÇ. Hemşirelikte kanıta dayalı uygulamalara genel bakış. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2015; 2(1): 55-51.
25. Kaplan SK et al. Information literacy as the foundation for evidence-based in graduate nursing education: a curriculum integrated approach. Journal of Professional Nursing 2003; 19(5): 328-320. [https://doi.org/10.1016/s8755-7223\(03\)00097-8](https://doi.org/10.1016/s8755-7223(03)00097-8)